

Udruga Kruziv – Platforma za pitanja kulture, medija i društva

Svačićev trg 1, 10 000 Zagreb

OIB: 37744271801

T/F +385 1 78 98 732 M +385 99 2007 433

Izveštaj o radu za 2016. godinu

Udruga **Kurziv** osnovana je 2009. godine u svrhu preuzimanja i daljnjeg razvoja portala **Kulturpunkt.hr**, koji je do tada vodila i razvijala **SU Klubtura**, kao i razvoja s njim povezanih projekata i aktivnosti.

Udruga **Kruziv** u 2016. godini imala je 5 zaposlenih osoba, od čega 3 na puno radno vrijeme (koordinator organizacije, voditeljica projekata i urednica portala, asistent koordinatora i novinar), jednu osobu na 6 sati (novinar i urednik na portalu) te jednu osobu (financijska administracija) na 2 sata. Pored stalno zaposlenih, na projektima i programima organizacije u 2016. surađivalo je 69 vanjskih suradnika koji su honorirani za svoj rad. Ukupni budžet organizacije za 2016. godinu iznosio je 653.293,77 kn. Portal mjesečno posjećuje između 12 i 16 000 posjetitelja. Pored uredničkog tima portala, na produkciji sadržaja u prošloj je godini surađivalo preko šezdeset vanjskih suradnika i autora.

U 2016. godini na portalu **Kulturpunkt.hr** objavljeno je preko 2900 članaka.

Portal Kulturpunkt.hr

U 2016. godini portal **Kulturpunkt.hr** bilježi jedanaest godina rada. Pokrenut 2005. s ciljem pružanja vidljivosti onim kulturnim i umjetničkim sadržajima koji svojim karakterom i problemskom okupacijom isklizavaju iz prostora mainstreama i mainstreamu primamljivih sadržaja, **Kulturpunkt.hr** se razvio u obuhvatan medijski okvir koji nudi platformu za prezentaciju, analizu, kritiku, kontekstualizaciju i sistemsku analizu različitih procesa suvremenog društva u poljima kulture, umjetnosti, društva, obrazovanja i medija.

Portal **Kulturpunkt.hr** neprofitni je internetski portal i jedini medij koji već deset godina kontinuirano prati hrvatsku nezavisnu kulturnu scenu i suvremene umjetničke prakse, s naglaskom na one istraživačke, kritičke, angažirane prirode. Kulturpunkt.hr svoj prostor otvara i građanskim inicijativama koje vode procese javnog zagovaranja, potičući odgovorne socijalne i političke odluke u Hrvatskoj, kao i veću participaciju građana u njihovom donošenju. Neizostavni su fokusi portala kultura mladih, urbana kultura, društveni aktivizam, nove tehnologije, suvremena umjetnost, slobodna kultura, queer kultura, umjetnost novih medija, nove umjetničke prakse, kustoske prakse, eksperimentalni, progresivni i istraživački pristupi u umjetnosti, ali i urbanizam i arhitektura,

sociologija urbaniteta i problematika javnog prostora, civilno društvo, rodne teme, mediji, društvo, obrazovanje i suvremena humanistika.

Uz informacijski servis, u kojemu se kontinuirano i redovito objavljuju vijesti i najave događanja te različiti tipovi natječaja, na portalu se mogu pročitati članci i intervjui iz područja kulture te oni koji govore o aktualnim fenomenima popularne kulture, kao i članci koji analitički propituju trendove hrvatskog društva i politike, posebice one koji se odnose na polje kulture i umjetnosti, obrazovanja i medija. Portal pored fokusa na hrvatsku kulturu i umjetnost, objavljuje informacije iz regije i svijeta, iz polja suvremenih umjetničkih i kulturnih praksi, kulturnih politika, medijskih politika itd. i na taj način čitatelje informira o važnim i zanimljivim događanjima i trendovima na međunarodnoj sceni.

Dva su načina obrade sadržaja na portalu **Kulturpunkt.hr**: jedan se temelji na informacijskom servisu, a drugi na kritičkom i analitičkom pristupu određenim temama, sadržajima, problemima, fenomenima i sl. Portal doprinosi vidljivosti područja nezavisne i suvremene kulture i specijaliziran je za praćenje ovog specifičnog i heterogenog polja koje uključuje različite kulturne i umjetničke djelatnosti, kao što su kultura mladih, urbana kultura, društveni aktivizam, nove tehnologije, suvremena umjetnost, slobodna kultura, queer kultura, umjetnost novih medija, nove umjetničke prakse, eksperimentalni, progresivni i istraživački pristupi u umjetnosti, kazalište, glazba, film, književnost itd. Pored selektiranja relevantnih informacija za korisnike, portal također proizvodi sadržaje te tako pruža dublji uvid u područja kroz recenzije, kritičke prikaze, intervjue reportaže, eseje i druge tipove članaka. Portal stoga nije samo mjesto koje upućuje na postojeće resurse u virtualnom prostoru, već i sam sudjeluje u proizvodnji novih sadržaja te prati i analizira događanja nezavisne i suvremene kulture koja se odvijaju u realnom prostoru. Time u konačnici portal doprinosi i poboljšava djelovanje i razumijevanje područja nezavisne i suvremene kulture, kao i šireg spektra tema koje pokriva poput medija, obrazovanja i društvenih procesa. Ovdje želimo naglasiti i kako portal već tri godine intenzivno radi na sustavnoj produkciji kritičke valorizacije umjetničke produkcije u poljima vizualnih i izvedbenih umjetničkih praksi te suvremene klasične i eksperimentalne glazbe i kao takav prepoznat je kao važno mjesto sustavne refleksije koje nudi vrijedne doprinose kako samim umjetnicima tako i publici.

Urednička politika portala **Kulturpunkt.hr** naglasak postavlja na obradu sadržaja kroz analitički pristup te ne pristaje na sveprisutnu logiku koja se temelji na formuli: brzo, zabavno i jednostavno. Svi sadržaji koji se objavljuju na portalu urednički su obrađeni. Ovakav pristup smatramo iznimno važnim, jer suvremeni medijski prostor, potaknut brzinom i kvantitetom, sve više zanemaruje kvalitetu te urednička uloga gotovo izostaje. Tako se u medijima, kako bi se zadržao kvantitativni aspekt, često pojavljuju tekstovi koji su neadekvatno strukturirani ili pak jezično nepročišćeni i često vrludaju između govornog, dijalektalnog, književnog i novinarskog stila.

Pored stručnjaka za pojedina područja koji redovno surađuju s portalom i objavljuju svoje članke i intervjue, portal **Kulturpunkt.hr** već godinama otvara svoj prostor mladim i neafirmiranim autorima kojima želi poslužiti kao poligon za istraživanje i usavršavanje njihovih novinarskih i spisateljskih vještina. U suradnji s redakcijskim timom portala, mladi autori uz stalnu mentorsku podršku

urednika i novinara, stječu nova znanja i vještine te usavršavaju postojeće, i u konačnici se afirmiraju u kvalitetne autore.

a) Informacijski servis

Informacijski servis se ostvaruje kroz rubrike **Vijesti**, **Najave** i **Natječaji**. Navedene rubrike se ažuriraju svakodnevno, a vijesti, najave i natječaje pišu, pripremaju, uređuju i objavljuju članovi redakcijskog tima portala **Kulturpunkt.hr**.

Vijesti obuhvaćaju informacije iz područja kulture, kako u zemlji tako i u regiji i u inozemstvu, a pokrivaju područje suvremene i nezavisne kulturne i umjetničke prakse, kulturne politike, medijske politike, aktivističke inicijative građanskih praksi i slično. Istovremeno ova rubrika pokriva i ona problemska područja politike, društva, ekonomije itd. čije su posljedice vidljive u području kulture, a posebice njenom nezavisnom segmentu. Važno je istaknuti da portal redovno informira čitatelje o gostovanjima i uspjesima hrvatskih suvremenih umjetnika na međunarodnim događanjima. Vijesti svakodnevno proizvode članovi redakcijskog tima, služeći se različitim tipovima informacija iz različitih izvora: javnog, privatnog ili trećeg sektora, pojedinaca, neformalnih grupa i inicijativa i dr. Članovi redakcijskog tima također odlaze na mjesta događanja (press konferencije, akcije, protesti, otvorenja i sl.), na temelju čega pišu izvještaje i informiraju čitatelje o onome što se dogodilo.

Najave uključuju informacije o događanjima (festivali, izložbe, koncerti, performansi, filmske projekcije, radionice, okrugli stolovi, konferencije i sl.) koja pripadaju području nezavisne i suvremene kulture. Najave svakodnevno pripremaju i objavljuju članovi redakcijskog tima portala, a služe se različitim izvorima, najčešće press najavama organizatora koje redovno stižu na e-mail adresu portala Kulturpunkt.hr – info@kulturpunkt.hr, ali i pretraživanjem drugih medija, društvenih mreža, istraživačkim radom i putem profesionalnih kontakata

Natječaji je rubrika koja nudi sveobuhvatan uvid u različite tipove poziva na sudjelovanja (festivali, konferencije, seminari, radionice itd.), informacije o potporama i stipendijama, edukacijskim programima i sl. Namijenjena je studentima i profesionalcima iz svijeta kulture i umjetnosti. Natječaje prikupljaju, obrađuju (nerijetko prevode) i objavljuju članovi redakcijskog tima portala.

U ovoj smo godini značajno povećali udio autorskih vijesti koje proizvode članovi redakcije čime je podignuta kvaliteta objavljenih sadržaja.

b) Produkcija sadržaja - tekstovi, intervjui i kritike u rubrici Kulturoskop

Kritičko razmatranje pojedinih fenomena suvremenog društva čije otiske nalazimo u svijetu kulture predmet su članaka i intervjua koji se posebno produciraju za potrebe portala **Kulturpunkt.hr**, a objavljuju u rubrici **Kulturoskop**. U osmišljavanju i odabiru tema sudjeluju članovi redakcijskog tima te vanjski suradnici koji su stručnjaci za pojedina područja: nove medijske kulture, suvremene vizualne umjetnosti, izvedbene umjetnosti, film, glazba, kulturne politike, urbane politike, medijske

politike, javna sfera, sociologija, filozofija, javni prostor, javna i zajednička dobra, obrazovanje i obrazovne politike, itd.

Rubrika **Kulturoskop** prati i daje refleksiju, kritiku i analizu aktualnih događanja u svijetu kulture i umjetnosti te društva i politike, a usmjerenjem je mišljena kao širenje, produbljivanje i kontekstualizacija sadržaja objavljenih u rubrici Vijesti.

Pored redovnog praćenja kulturnih manifestacija u Hrvatskoj, kroz pisanje osvrti, analitičkih i kritičkih prikaza održanih kulturno-umjetničkih događanja, intervjua s organizatorima i gostima (teoretičarima, umjetnicima, kustosima, kulturnim menadžerima, producentima i drugima) ovih manifestacija, rubrike donose članke i intervjue koji predstavljaju, ali i problematiziraju važne trendove i pojave u polju kulture, politike i društva koji nisu nužno vezani uz konkretni aktualni događaj/manifestaciju.

U rubrici **Kulturoskop** od 2014. uveli smo, pored kritika suvremenih izvedbenih i vizualnih umjetničkih praksi. I kritike suvremene klasične i eksperimentalne glazbe. Mjesečno u prosjeku objavljujemo 9 kritika, od čega po 3 iz vizualnih i izvedbenih umjetnosti te po 2 iz područja suvremene klasične i eksperimentalne glazbe.

Kritičko razmatranje pojedinih fenomena suvremenog društva čije otiske nalazimo u svijetu kulture predmet su članaka i intervjua koji se posebno produciraju za potrebe portala **Kulturpunkt.hr**, a objavljuju u rubrici **Kulturoskop**. U osmišljavanju i odabiru tema sudjelovali su članovi redakcijskog tima te vanjski suradnici koji su stručnjaci za pojedina područja: nove medijske kulture, suvremene vizualne umjetnosti, izvedbene umjetnosti, film, glazbu, kulturne politike, urbane politike, medijske politike, javnu sferu, sociologiju, filozofiju itd. U svrhu učvršćivanja odnosa između uredništva i vanjskih suradnika, te njihova aktivnijeg sudjelovanja u oblikovanju portala i sadržaja na njemu, od ove smo godine uveli redovite mjesečne sastanke šire redakcije na kojima sa suradnicima komentiramo različite teme iz šireg medijskog i kulturno-umjetničkog polja te dogovaramo buduće teme.

Stalni suradnici za kritiku su **Bojan Krištofić** (vizualne umjetnosti), **Igor Ružić** (izvedbene umjetnosti) te **Nina Čalopek** i **Ivna Franić** (suvremena klasična i eksperimentalna glazba). Pored suradnika u Zagrebu, u kojem se i događa najveća količina produkcije, kontinuirano razvijamo suradnju s autorima izvan Zagreba te pokrivamo događanja u Rijeci, Zadru, Splitu, Osijeku i Puli u kojima surađujemo s **Ivanom Đerđ – Dunđerović** (Osijek), **Anom Gospić Županović** (Zadar), **Antonijom Eremut**, **Filipom Bojićem** i **Lanom Beović** (Split), **Tajanom Josimović** i **Ivom Milaković** (Pula), **Valentinom Lončarić** i **Bernardom Koludrovićem** (Rijeka). Pored samih kritičkih osvrti, problemskim analizama i reportažama raznolikosti sadržaja doprinose brojni autori poput **Ive Rosandić**, **Lede Sutlović**, **Marija Kikaša**, **Luke Ostojića**, **Ane Abramović**, **Matee Grgurinović**, **Ivane Pejić**, **Dejana Kršića**, **Janka Heidla**, **Dinka Štimca**, **Viktora Zahtile**.

Pored kritika, pratili smo zbivanja u polju kulturnih politika i procese pokrenute pripremanjem gradova za prijavu na Evropsku prijestolnicu kulture te posljedičnu izradu i donošenja kulturnih

strategija na lokalnim razinama. Kroz rubriku **Kulturoskop** intenzivno smo pažnju posvetili temama vezanim uz javne prostore i javne resurse te različitim modelima upravljanja i namjena.

Također, projektni tim portala **Kulturpunkt.hr** već je dulje vrijeme aktivan u različitim inicijativama i organizacijama koje su nositelji procesa zagovaranja pri nadležnim institucijama usmjerenih ka definiranju i poboljšanju statusa elektroničkih publikacija te čitavog sektora neprofitnih medija u Hrvatskoj. Iz tog razloga u 2016. smo nastavili s programskim segmentom započetim u 2013. koji se temeljio na otvaranju većeg medijskog prostora portala upravo za tekstove koji širu javnost informiraju o položaju i problematici neprofitnih medija, medijskih politika u širem smislu s pogledom na internacionalna iskustva i prakse, kao i na sistemsku analizu procesa koji se odvijaju u medijskom sektoru. Cilj ovog tematskog fokusa je senzibiliziranje javnosti za važnost medija općenito, kao javnog dobra koje treba služiti građanima, a ne interesu medijskih korporacija i profitu.

Portal intenzivno prati proces izrade novog obrazovnog kurikulumu te politike vezane uz obrazovanje i znanost. Posebna važnost pridana je temi građanskog odgoja i obrazovanja, kao i njegovom podsegmentu medijskoj pismenosti koju i sama organizacija razvija kroz druge programe i projekte. Nadalje, tema migracija i integracija neizostavan su fokus portala kojim je namjera doprinijeti boljem upoznavanju s ovom problematikom, senzibilizirati javnost za druge i drugačije kulture te potaknuti dijalog koji će dovesti do konstruktivnog promišljanja zajedništva i solidarnosti u suvremenom društvu i njegovoj budućnosti.

Podrubirka **Kinemaskop** usredotočena je na film i filmsku kulturu. U ovom tematskom segmentu pratimo mlade autore, teme vezane uz film i filmske politike, poziciju domaćeg filma u širem kontekstu.

Kroz 2016. godinu podrubirka **Kinemaskop** usredotočila se na domaću filmsku produkciju kroz kritičke i analitičke prikaze filmske, festivalske, ali i televizijske produkcije. Imali smo tako priliku raditi na tekstovima posvećenima aktualnim strujanjima u dokumentarističkoj i dramskoj produkciji, prije svega serijama *Betonski spavači*, *Nemoj nikome reći* i *Novine*. U suradnji s **Festivalom eksperimentalnog filma i videa-25FPS** objavili smo tri izuzetna članka i time nagovijestili dio onoga čime bismo se željeli nastaviti u narednom periodu: hibridnim audiovizualnim formama (pr. **Bruce McClure**) te eksperimentalnim filmom (pr. **Deborah Stratman**, **Dane Komljen**). Osim što smo kontinuiranim radom etablirali rubriku kao relevantan medijski prostor za hrvatski film i kinematografiju, nastavili smo i smo niz suradnji s autorima mlađe generacije za koje se nadamo da će nastaviti pisati o filmu i surađivati s nama, a više smo kritičkog i analitičkog prostora posvetili i domaćoj produkciji u tekućem kino-repertoaru (*Ustav RH*, *Ne gledaj mi u pijat*, *Generacija '68*, *Sve najbolje*, *Gazda*). Također, tekstovima izvrsnog mladog kritičara **Dinka Štimca** o monografiji posvećenoj **Zvonimiru Berkoviću** te o širem kompleksu distribucijskih i digitalizacijskih tokova filmskog materijala proširili smo prostor istraživanja filmske baštine i arhivistike regiji, kao što smo i zaključnim tekstom zaokružili istraživanje posvećeno digitalizaciji filmskih dvorana u lokalnim sredinama.

Svi su tekstovi trajno dostupni na portalu **Kulturpunkt.hr**, u rubrici **Kulturoskop**, podrubrici **Kinemaskop**.

c) **Multimedijalni sadržaj – audio i video podcast i prilazi**

S obzirom da je internetsko novinarstvo uvelike obilježeno multimedijalnošću, redizajnom portala smo otvorili mogućnost za objavljivanje audio i video priloga te postavljanja audio i video podcasta koje čitatelji ne moraju nužno konzumirati na portalu već ih mogu pohraniti na svojim računalima, mobilnim telefonima i dr. Radi se o kratkim, montiranim audio i video zapisima različitih predavanja, performansa, reportaža, manifestacija itd. iz područja nezavisne kulture, suvremene umjetnosti, medija i civilnog društva.

U ovom smo segmentu uspostavili uspješnu suradnju s **Radiom Student** s kojim na dvotjednoj razini produciramo emisiju **Abeceda nezavisne kulture** a koja se nakon emitiranja na radiju objavljuje u formi potcasta na portalu. Pored ove emisije, od ovog proljeća započeli smo eksperiment s audio vodstvima po izložbama te ćemo ovu formu i nadalje razvijati kroz naredno razdoblje, kao i čitanje naglas u kojem čitamo pasaže iz odabranih publicističkih i literarnih djela.

U 2015. godini smo započeli, a u 2016. nastavili s projektom audio vođenja kroz izložbe na suvremenoj kulturnoj sceni. Ovaj nam segment sadržaja predstavlja prenosnicu između informacijskog servisa u kojem najavljujemo događanja na sceni i kritičkog osvrtu koji detaljno i dubinski sagledava određenu izložbu. Audio vodstvo je „karika koja nedostaje“ kako bismo zainteresirali čitatelje da pročitaju kritiku na portalu i da u konačnici posjete izložbu. Samo neke od izložaba koje su na taj način približene publici vodstvima njihovih kustosa i umjetnika su: *Request_reply.DM/2077 Dalibora Martinisa u Umjetničkom paviljonu, Dan za danom u Galeriji Nova, 3LHD interakcije u Muzeju suvremene umjetnosti, Željko Jerman - deset godina poslije u Galeriji Forum, New Materialisms (Station 03.01) u Institutu za suvremenu umjetnost, Čitaj dizajn / Magazini i časopisi 1990-ih i 2000-ih grafičkog dizajnera Dejana Dragosavca Rute u Galeriji HDD, Ivan Kožarić u ŠPUD-u – 75 godina poslije u Salonu Izidor Kršnjavi u Školi primijenjene umjetnosti i dizajna (ŠPUD) itd.*

Odupirući se marginalizaciji kulture u medijima **Kulturpunkt.hr** se tijekom 11 godina svog postojanja etablirao u važnu oazu informiranja o događanjima iz kulture, njenim sjecištima s drugim segmentima društva kao i o važnosti koju ona ima za razvoj aktivnih građana i zdravog demokratskog društva. Od samih početaka portal nije pristajao na brzo, instant novinarstvo već njeguje dubinski i kritički pristup obradi tema. Osim praćenja prvenstveno nezavisne kulture portal je važan poligon za objavljivanje tekstova mladih autora s kojima se radi u mentoriranom procesu i razvija dugoročan suradnički odnos. U vrijeme kada su humanističke struke na tržištu rada ugrožene, pogotovo kada govorimo o mladima, portal ima važno mjesto u stjecanju prvih radnih iskustava i otvaranju mogućnosti profesionalnih angažmana na polju pisanja i novinarstva.

Pored portala, koji je centralni projekt udruge, **Kurziv** provodi još tri programska – **Abecedu nezavisne kulture, Kulturpunktovu novinarsku školicu te Kritiku – jučer, danas, sutra.**

Abeceda nezavisne kulture

Portal **Kulturpunkt.hr** je 2009. godine pokrenuo višegodišnji projekt **U Fokusu** (danas **Abeceda nezavisne kulture**) koji je kreiran kao arhiv ideja i praksi nezavisne kulture od 1990-ih do danas, a temelji se na istraživanju, bilježenju, dokumentiranju i historiziranju raznolikih progresivnih, eksperimentalnih, subverzivnih i alternativnih kulturnih i umjetničkih praksi koje nisu dio dominantnih tijekomova visoke i potrošačke kulture te koje sustavno izostaju iz mainstream medija. Takve su prakse u posljednjih dvadeset godina uglavnom vezane uz djelovanje samoosnovanih organizacija te autora i umjetnika u polju nezavisne kulture. Njihovi projekti, najčešće društveno angažirani, ostaju jedino u memoriji organizatora, umjetnika i sudionika, a s vremenom je uočeno da organizacije na sceni pate od manjka kapaciteta za dokumentiranje i očuvanje vlastite memorije, što dugoročno rezultira gubljenjem velikog dijela kulturne povijesti i akumuliranog znanja. Udruga **Kurziv** je u ovom tematskom korpusu objavila i dvije publikacije – *Dizajn i nezavisna kultura* (2010) te *From Consideration to Commitment: Art in Critical Confrontation to Society* (Belgrade, Ljubljana, Skopje, Zagreb: 1990-2010) (2011).

Projekt je u prvoj fazi (kraj 2009. i 2010.) u obliku intervjua na portalu **Kulturpunkt.hr** bilježio prakse nezavisne kulture i eksperimentalne, progresivne i istraživačke pristupe u umjetnosti koji su realizirani u gradu Zagrebu od 1990-ih godina do danas. Nakon prve faze projekta istraživanje smo u 2011. proširili na druge hrvatske gradove, kako bismo svojim dosadašnjim znanjima i iskustvima doprinijeli dokumentiranju, arhiviranju i reflektiranju praksi nezavisne kulture. Arhiv usmene povijesti trenutno sadrži više od 80 intervjua. Pored širenja fokusa na cijelu zemlju, druga faza projekta izašla je 2011. u offline prostor organiziranjem javnih otvorenih razgovora s protagonistima nezavisnih kulturnih scena te uspostavljanjem **Centra za dokumentiranje nezavisne kulture** u prostoru kluba **Booksa** koji postaje i partner u projektu.

Tijekom 2014. i 2015. godine, **Kulturpunkt.hr** i **Booksa** ostvarili su prvu regionalnu suradnju u sklopu projekta pod nazivom **ABC of Independent Culture**, uz potporu **Balkanskog fonda za umjetnost i kulturu (BAC)**. S drugom **SEEcult** iz Beograda, nakladnikom istoimenog portala za kulturu Jugoistočne Europe, prikupljena je usmena povijest šireg kulturnog područja koje dijeli neke sličnosti, povijesne i kulturološke, no i velike razlike, pogotovo u pogledu kulturnih politika i podrške razvoju civilnog društva. Ovom prilikom izašlo se iz uobičajenog formata pisanih intervjua te je realizirana serija dubinskih video intervjua s organizacijama, umjetničkim kolektivima i umjetnicima koji su obilježili nezavisnu kulturnu scenu i umjetnost u Hrvatskoj, Srbiji, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Crnoj Gori. U 2014. smo godini realizirali intervjue sa **Slavenom Toljem** (Dubrovnik/Rijeka), **Sinišom Labrovićem** (Zagreb), **Mladenom Stilinovićem** (Zagreb) i **Damirom Bartolom Indošem** (Zagreb), a u 2015. intervjue s **Anom Hušman** (Zagreb), **Markom Tomašom** (Mostar), **Markom Brecljem** (Kopar) i kolektivom **BADco.** (Zagreb). Tijekom trajanja projekta prikupljane su knjige, monografije, novine, katalozi, plakati, audio-vizualna građa i ostali materijali koje su organizacije ili pojedinci obuhvaćeni intervjuiima producirali ili su u njima zastupljeni te su svi materijali pohranjeni u **Centru za dokumentiranje nezavisne kulture**, trajno i besplatno dostupni javnosti.

Početkom listopada 2015. u **Galeriji Nova** u Zagrebu organizirali smo izložbu *Abeceda nezavisne kulture* koja je prezentirala materijale prikupljene tijekom provedbe projekta u suradnji sa **SEEcultom** iz Beograda. Izložbu je činilo 16 video intervjua nastalih u sklopu projekta **ABC of Independent Culture**. U planu za 2016. je predstavljanje izložbe predstaviti u nekoliko gradova u Hrvatskoj te u Beogradu i Prištini.

Početkom akademske godine 2014./2015. uspostavljena je suradnja s **Radio Studentom** na emisiji **Abeceda nezavisne kulture**, koja je kroz razgovore s protagonistima nezavisne kulturne i civilne scene predstavljala važne, a manje vidljive pojave i organizacije na kulturnoj sceni. Pristup temama je problemskog karaktera te je cilj emisije istovremeno podići vidljivost nezavisne kulture među novom publikom, kao i potaknuti njeno kritičko promišljanje i kontekstuliziranje u širem kulturnom i društveno-političkom polju. Emisija je emitirana svakog drugog ponedjeljka u jutarnjem programu Radio Studenta, nakon čega su sva izdanja učinjena trajno dostupnima na portalu **Kulturpunkt.hr** i Mixcloud stranici **Radio Studenta**.

U 2016. godini realiziran je niz emisija kraćeg prezentacijskog formata (15 min) te dužeg, problemskog (45-55 min), a koje su emitirane ponedjeljkom ujutro na **Radio Studentu** te na kojima je radio tim sastavljen od dvije novinarkes i urednice s **Radio Studenta**, **Andreje Pančur** i **Sunčane Doričić** te **Matije Mrakovčić** iz **Kurziva** i **Dunje Kučinac** iz **Kulturtregera**. Cijeli tim zajednički je programirao cijelu sezonu.

Tijekom 2016. godine obrađene su sljedeće teme: Vrapčanski jastuci, Hakirana kultura, Format C, Radionica dokumentarnog veza, Galerija ESCE 90.-91., rad Kristine Leko, Udruga IKS, Zagreb Light Brigade, rad Gorana Martina Štimca, Impulse festival, Motor mijene i alternativni book clubovi, Cirkobalkana, uvjeti rada nezavisne kulturne scene i 9. Clulture Forum u Vukovaru, europski društveno-kulturni centri i Mister Morgen Igora Hofbauera.

Arhiv svih radijskih emisija dostupan je na portalu **Kulturpunkt.hr** i Mixcloud stranici **Radio Studenta**. Emisije se redovito promoviraju na društvenim mrežama **Kulturtregera**, **Kurziva** i **Radio Studenta**.

U 2016. pisane intervjues smo posvetili umjetnicima na nezavisnoj kulturnoj sceni u Hrvatskoj. Intervjui s **Vlastom Delimar**, **Davidom Maljkovićem**, **Nikom Radić**, **Željkom Badurinom** i **Nicole Hewitt** objavljeni su na portalu Kulturpunkt u rubrici *Abeceda nezavisne kulture*. Osim navedenih intervjua, objavljeni su intervjui s istaknutim kulturnim radnicima **Sašom Nabergoj**, ravnateljicom Loškog muzeja u Škofji Loki i dugogodišnjom voditeljicom SCCA-Ljubljana – Instituta za suvremenu umjetnost, **Milenom Dragičević Šešić** i **Jetonom Nezirajom**, o kulturnim praksama i politikama u Sloveniji, Srbiji i na Kosovu. Ovu aktivnost realizirale su **Matija Mrakovčić**, **Antonija Letinić** i **Martina Kontošić** iz **Kurziva** te **Dunja Kučinac** i **Mateja Pavlic** iz **Kulturtregera**.

U 2016. godini selektirali smo dio sadržaja online arhiva na portalu **Kulturpunkt.hr**, u rubrici **Abeceda nezavisne kulture**, koji je poslužio kao baza za koncipiranje sintetičkih i analitičkih tekstova koje planiramo finalizirati u formi dviju publikacija. Objavljen je prvi tekst autora **Igora Ružića**, koncipiran kao pregled aktera i inicijativa u polju izvedbenih umjetničkih praksi na nezavisnoj kulturnoj sceni od 1990-ih do danas, s posebnim naglaskom na praksu **Damira Bartola Indoša** i **Schmrtz teatra**, a s

ciljem njihove sistematizacije i kontekstualizacije u širem društvenom i političkom ključu te reevaluacije uspostavljenih obrazaca. Objavljeni tekst je distribuiran putem portala **Kulturpunkt.hr**, web stranice **Centra za dokumentiranje nezavisne kulture** i dostupan je za preuzimanje i trajno dostupan.

U sklopu konferencije *Otvoreni grad – prema Interkulturnom društvenom centru*, održane od 13. do 15. listopada u staroj vojnoj bolnici u Vlačkoj 87 u Zagrebu, u prostoru privremenog izmještenog arhiva centra za Dokumentiranje nezavisne kulture, predstavljena je izložba *Abeceda nezavisne kulture* koja obuhvaća 16 video intervjua s umjetnicima i organizacijama koji su obilježili nezavisne kulturne scene Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Crne Gore, kratke najavne isječke (trailere) tih intervjua te tiskane materijale o umjetnicima i organizacijama i njihovom djelovanju prikupljene tijekom snimanja video intervjua. Izložba je predstavljena kao integralni dio arhiva **Centra za dokumentiranje nezavisne kulture**.

Kulturpunktova novinarska školica

Projekt *Kulturpunktova novinarska školica* usmjeren je na obrazovanje mladih koji su zainteresirani za bavljenje novinarstvom u polju suvremene kulture i umjetnosti, a program je usredotočen na vizualne i izvedbene umjetničke prakse. Sedmi ciklus programa ove neformalne edukacije održavao se od listopada 2016. do veljače 2017. godine, odnosno kao i prethodnih godina u jesensko-zimskom kvartalu. Program se sastoji od serije predavanja o pravcima i praksama u poljima suvremenih vizualnih i izvedbenih umjetničkih praksi, novinarskih radionica, terenske nastave kao i mentoriranog pisanja tekstova. Program predavanja koncipiran je na način da naglasak postavlja na razmatranje konteksta te analitički pristup poljima u fokusu. Kroz predavanja polaznici dobivaju uvid u osnovni okvir polja kulture i umjetnosti te kulturnih politika, te uvodne preglede o različitim podpodručjima suvremenih vizualnih i izvedbenih praksi – uvod u suvremenu umjetnost; umjetnost u javnom prostoru; upoznavanje s konceptualnim, kritičkim, angažiranim, relacionim, participativnim, procesualnim i community umjetničkim praksama; animacija i film; kustoske prakse; suvremene izvedbene prakse, performans, suvremeni ples. Pored samih umjetničkih praksi, poseban programski modul koji razvijamo u sklopu programa školice je medijska pismenost kroz koju se polaznici upoznaju sa strukturom medijskog polja, medijskim politikama, poviješću medija, procesima transformacije medijskog polja; novinarskom etikom; medijskim žanrovima; kritičkim i analitičkim čitanjem medija.

Provedeno je dvanaest predavanja o različitim aspektima suvremene kulture i umjetničkih praksi (*Uvod u kulturne politike i nezavisnu kulturu, Uvod u suvremenu umjetnost, Uvod u suvremene izvedbene prakse, Kritičke umjetničke prakse, Umjetnost u javnom prostoru, Uvjeti umjetničke proizvodnje i Mala škola filmske kulture*) koji su održali **Antonija Letinić, Klaudio Štefancić, Sabina Sabolović, Igor Ružić i Vesna Vuković**.

Tijekom radionica novinarskog pisanja koje je provodio **Ante Perković** polaznici su bili educirani o temeljima tiskanog novinarstva. Ovaj interaktivni proces prolazio je kroz zakonitosti novinarske

profesije, ali i drugih pisanih formi te ih primjenjivao u praksi na vrlo operativan način, a zadaci su se tijekom radionica temelje na simulacijama situacija, a kasnije na konkretnim primjerima, kada polaznici sa stečenim zanatskim osnovama kreću u specifična područja. U sklopu programa redovito su se održavali i redakcijski sastanci na kojima su voditelj radionica, koordinatorica projekta i polaznici evaluirali segmente programa, raspravljali o aktualnim temama, dogovarali zadatke na kojima će polaznici raditi te evaluirali prethodne radove polaznika.

Pored radionica posvećenih pisanim novinarskim formama, polaznici se kroz program upoznaju i s audio-žanrom, odnosno radijskim novinarskim formama te metodama rada i razlikovanja pisanog žanra od audio formi. **Vid Mesarić** i **Ljubica Letinić** s polaznicima su radili na upoznavanju sa specifičnostima audio žanrova, kao i na savladavanju tehnike snimanja, montiranja i strukturiranja audio priloga.

Pored predavanja i radionica, polaznici su intenzivno radili na produkciji sadržaja, a svi radovi koji su dosegli adekvatan stupanj dovršenosti objavljeni su na portalu **Kulturpunkt.hr**. Ovaj segment projekta smatramo iznimno bitnim jer je visoko motivirajući za polaznike te im pruža mogućnost izravnog rada s mentorima.

Od 2015. smo se upustili u razvoj modula medijske pismenosti, pa smo tako u suradnji s udrugom **UBU** i **ŠPUD-om – Školom primijenjene umjetnosti i dizajna** proveli dvomjesečni pilot program medijske pismenosti s učenicima 4. razreda škole. Na razvoju modula medijske pismenosti radimo i u suradnji s udrugom **GONG**, s kojom smo u listopadu 2015. godine organizirali konferenciju *Između slobode govora i govora mržnje: Medijska pismenost u obrazovnom sustavu i društvu*.

Program medijske pismenosti, osim u sklopu škole i partnerskoj suradnji s **GONG-om**, te pilot programu sa **ŠPUD-om** i **UBU-om**, udruga **Kurziv** provodi i kroz programe novinarskih radionica koje provodi u suradnji s drugim organizacijama koje djeluju izvan Zagreba. Rad na ovom programu smatramo iznimno bitnim jer je medijska pismenost jedan od ključnih temelja demokratskog društva i njegovih građana kojima je zadaća donositi upućene, svjesne i odgovorne odluke te aktivno sudjelovati u demokratskim procesima.

Modul medijske pismenosti u ciklusu 2016. oblikovan je prema strukturi priručnika *Čitajmo između redaka – priručnik za razvoj medijske pismenosti* na kojem smo radili u suradnji s **GONG-om**, a producirali ga u suradnji s **UBU-om**. Priručnik čini šest poglavlja: Uvod u medijsku pismenost; Struktura medijskog polja; Kritičko čitanje medija; Produkcija medijskih sadržaja; Javne komunikacije o obrazovnim aktivnostima u lokalnoj zajednici te Vježbe. Građa sakupljena u priručniku nastala je na temelju serija događanja – konferencija, treninzi za trenere, radionice i edukacije na kojima su testirani različiti segmenti građe, kao i kroz istraživanje i proučavanje dostupne literature na temu povijesti medija, medijskih politika, transformacija medijskog polja, medijskih istraživanja kao i istraživanja i studija u polju medija i medijske pismenosti. Priručnik je namijenjen nastavnicima u višim razredima osnovnih škola te nastavnicima u srednjim školama kao i edukatorima i trenerima u neformalnim obrazovnim programima. Priručnik je objavljen krajem studenog, a promocija se održala 9. prosinca u klubu Booksa. Osim u tiskanom obliku, Priručnik je dostupan i na stranicama Kulturpunkta i GONG-a -- http://www.gong.hr/media/uploads/med_pismenost_pub.pdf

Kritika – jučer, danas, sutra

Kritika – jučer, danas, sutra partnerski je program koji zajednički provode organizacije koje godinama vode internet medije (**Booksa.hr** i **Kulturpunkt.hr**) posvećene praćenju suvremenih umjetničkih praksi i njihovom kritičkom vrednovanju te su svojim dosadašnjim projektima i aktivnostima stekle kako iskustvo tako i relevantnost u područjima koja prate (književnost, nezavisna kultura, suvremene umjetničke prakse). Od 2014., pojedine segmente projekta realiziramo u suradnji s organizacijom **Multimedijalni institut** koja je svojim dosadašnjim radom kao i interesnim fokusima umnogome doprinijela kvaliteti diskurzivnog programa projektne linije usmjerene na kritiku.

Cilj ove programske linije jest afirmacija kritičke valorizacije suvremene domaće kulturno-umjetničke produkcije, ali i postavljanje u fokus rasprave o transformacijama kritike kao forme. Kritika je transformacijom medijskog polja izgubila svoju tradicionalno mjesto, a novi medijski formati i pojavnosti nude joj priliku, ali i traže od nje iznalaženje novih obliča, pristupa i jezika. No, osim transformacije medija, transformacija umjetničke produkcije pred kritiku postavlja sličan zahtjev za promišljanjem i artikulacijom novih pristupa i modela valorizaciji umjetničkih praksi. Stoga je i sam program mišljen na način da s jedne strane obuhvaća redovnu produkciju kritike koja će u širini pristupa i autorskih glasova nuditi nove pristupe kritičkoj strukturi, susrete kritičara i upućenu raspravu o ulozi, poziciji, budućnosti i izazovima kritike, kao i predavanja i javne rasprave o suvremenoj kulturi, umjetnosti, društvu i transformacijama ovih polja te pristupe njima iz pozicije kritičkog promatranja.

Udruge **Kurziv** i **Kulturtreger** su zajednički od 2011. svoje dosadašnje projekte nadogradile i proširile projektom '**Criticize this!**' koji se bavio edukacijom mladih kritičara umjetnosti (do 30 godina starosti) koji se još nisu afirmirali u ovom poslu, ali su pokazali želju i interes. Ovim projektom napravljeno je vrlo detaljno i temeljito skeniranje te dubinska analiza većine domaće suvremene umjetničke produkcije, dok je domaćoj publici i domaćim umjetnicima pružen uvid u situaciju na scenama zemalja regije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Hrvatske.

Projekt **Pogled izvana** nadovezao se na dosadašnje postignute rezultate navedenog projekta partnera, a podrazumijevao je sustavno praćenje i valoriziranje suvremene domaće umjetničke produkcije na način da o njoj na kritičan i nepristran način pišu međunarodni, regionalni kritičari paralelno s domaćim kritičarima. Pored kritičke produkcije, projekt je obuhvaćao i simpozij *Umjetnost kritike* koji je imao za cilj skicirati povijest i smjernice razvoja kritike te se pozabaviti pitanjem njezine pozicije danas.

U 2014. bavljeno problemom i afirmacijom kritike nastavili smo projektom **Kritika danas – teorija i praksa**. Projekt se odvijao na dvije razine – jedan segment podrazumijevao je kritičku valorizaciju suvremene kulturno-umjetničke produkcije, a poseban je fokus postavljen na podizanje vidljivosti kulturne produkcije izvan Zagreba. Drugi aspekt čini diskurzivni program koji je imao za cilj nastaviti raspravu o temi kritike s pristupom iz različitih teorijskih aspekata te problematizirati njezinu ulogu u širem društveno-političkom kontekstu. U ovom dijelu programa održana su četiri predavanja u

sklopu kojih smo ugostili priznate teoretičare i umjetnike **Stefana Nowotnyja, Diedricha Diederichsena, Gwenaelle Aubry i Laszla Krasznahorkaia**.

U 2015. projekt je raslojen u tri segmenta. Prvi segment čini kontinuirana produkcija kritičke valorizacije suvremene kulturno-umjetničke produkcije; drugi segment usmjeren je na javne, diskurzivne programe i izdavaštvo, koje realiziramo u suradnji s Multimedijalnim institutom; te segment posvećen samim kritičarima i poticanju dijaloga među njima. U sklopu programa ugostili smo **Alberta Manguela, Jacquesa Rancièrea, Andreasa Breitensteina** te **Alexandra Garciju Duttmana**.

U studenom 2015. je održan dvodnevni **Kolokvij o kritici**, dvodnevno događanje zatvorenog tipa koje je imalo za cilj potaknuti razgovor i raspravu, ali i međusobno upoznavanje i uspostavljanje komunikacije među kritičarima. Događanje je bilo zamišljeno kao upućena rasprava među kritičarima te urednicima medija koji njeguju ovu formu. Razgovori su bili koncipirani oko dvije tematske cjeline, a svaka od tema bila je podijeljena na u dvije podteme. U samo koncipiranje i fokusiranje kolokvija uključili smo naše suradnike, kritičare koji surađuju s našim medijima te smo zajednički osmislili događanje kao moderiranu razgovornu formu podijeljenu u dvije tematske cjeline. Tako smo se prvog dana, u dvije razgovorne sesije posvetiti temi kritike – iz perspektive transformacije tradicionalnih medija s jedne strane, te perspektive promijenjenih uvjeta i pristupa umjetničkoj produkciji s druge strane. Drugog dana razgovore smo posvetili temi kritičara kroz koje smo se dotaknuli promijenjene uloge kritičara u gore spomenutim okvirima te pitanjima povezanim s tim aspektima, od „identiteta“ i rizika s kojima se kritičar danas suočava do odnosa s medijima s kojima surađuje. U programu je sudjelovalo 40 kritičara iz Zagreba i inozemstva.

U sklopu ove programske linije objavljena je i publikacija **Franca Morettija** *Građanin – između povijesti i literature*. **Franco Moretti** jedan je od najutjecajnijih suvremenih književnih teoretičara. Za njegov rad moglo bi se reći da predstavlja vrstu podatkovnog zaokreta u književnoj teoriji, rad koji zanemaruje diktat kanona, rad za koji se ne koristi lupa već satelitski snimak većih sistemskih jedinica, rad koji, primjerice, podrazumijeva geografsku kontekstualizaciju književnih žanrova, njihove interkontinentalne migracije, kao i istraživanje dominacije određenih kulturno-povijesnih konstrukata u književnosti, poput "građanstva", odnosno "buržoazije". Utoliko, njegove studije *Graphs, Maps, Trees* i *Distant Reading*, zapravo ukoričeni eseji objavljujani tijekom godina u različitim publikacijama, izvrstan su uvod u kvantitativno proučavanje povijesti književnosti. S obzirom da Franca Morettija nismo ove godine mogli dovesti u Zagreb zbog njegovih obaveza na Sveučilištu Stanford gdje predaje, objavili smo prijevod njegove knjige *Građanin: između povijesti i literature* (*The Bourgeois: Between History and Literature*, Verso, 2015.) u biblioteci *past:forward* **Multimedijalnog instituta**, te u suradnji s **Kulturtregerom** i **Kurzivom**. Knjiga predstavlja "vjerojatno najznačajniju recentnu analizu donedavno dominantne kulture/klase, te uspona i pada njezine književnosti".

U 2016. također su realizirana brojna gostovanja inozemnih autora i teoretičara.

Mark Kingwell je 13. svibnja u klubu Mama u Zagrebu održao predavanje pod nazivom „Happiness, Upgrade Anxiety, and the Post-Human Condition“ koje se bavilo propitivanjem četiri tradicionalne ideje individualne ispunjenosti te kritikom nastajućeg koncepta post-human.

Jedna od najpoznatijih turskih političkih novinarki te od 2010. i nagrađivana književnica, **Ece Temelkuran**, u književnom klubu Booksa 24. studenog održala je predavanje na temu Odnosa politike i pisanja pri čemu je govorila o svom iskustvu novinarke i književnice čiji tekstovi se u oba žanra bave ozbiljnom političkom kritikom. Njezin je rad na polju istraživačkog novinarstva usmjeren na problematiku tursko-kurdskih i tursko-armenskih pitanja, a bavi se i temama ženskih pokreta i političkih zatvorenika.

Alice Beja, donedavna urednica kulturnog francuskog časopisa Esprit te profesorica na sveučilištu u Lillu, Francuska održala je predavanje na temu novih časopisa i progresivnih grupa u SAD-u, njihovim vezama s pokretom Occupy Wall Street te političkim mainstreamom u kontekstu kandidature Berniea Sandersa za predsjedničkog kandidata Demokratske stranke. Alice Beja se profesionalno bavi američkom književnošću i odnosima književnosti s političkim pokretima od Dos Passosa do protestne pjesničke tradicije završavajući s Bobom Dylanom. Predavanje je održano u klubu Booksa 30. studenog.

Eyal Sivan, izraelski fotograf i filmski redatelj, režirao je više od desetak svjetski priznatih i nagrađivanih političkih dokumentaraca i producirao brojne druge (Common State, 2012., Jaffa, 2009., Route 181, 2003., The Specialist, 1999., Izkor, 1990...). Njegov filmski opus dobio je brojne prestižne nagrade na svjetskim festivalima (Berlinale, Cinema du Reel, IDFA, TIFF Toronto, VDR Nyon, Yamagata...). U predavanju održanom 9. prosinca u **Dokukinu KIC** Sivan je govorio o 30 godina vlastite prakse i istraživanja vezanog uz vizualne i narativne modalitete političkih zločina u kolonijalnim i post-kolonijalnim uvjetima (kako u Europi, tako i u Izraelu-Palestini). Također se kritički osvrnuo na tradicionalne moduse filmske, preciznije dokumentarističke tradicije, i njezin modus pričanja povijesti.

I ove godine u sklopu projekta **Kritika – jučer, danas, sutra** organiziran je **Kolokvij o kritici**, dvodnevno događanje zatvorenog tipa koje ima za cilj potaknuti razgovor i raspravu, ali i međusobno upoznavanje i uspostavljanje komunikacije među kritičarima iz regije. Događanje koje se održalo 29. i 30. studenog 2016. i provedeno je kao upućena rasprava među kritičarima te urednicima medija koji njeguju ovu formu. Tema kolokvija je koncipiranje i rad na publikaciji i umjetničkoj kritici na ovim prostorima. U samo koncipiranje i fokusiranje publikacije uključit će se svi pozvani sudionici odnosno kritičari koji surađuju s našim medijima i nakon završetka Kolokvija. Događanje je provedeno kao moderirana razgovorna forma na kojoj su sudionici izlagali svoje unaprijed pripremljene priloge raspravi u vidu kratkog teksta/predavanja. Na kolokvij u sudjelovalo 20 kritičara iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore.

U sklopu ljubljanske serije predavanja *Koliko je kritično stanje kritičkog pisanja?* koji zajednički provode **SCCA-Ljubljana** i **Fondacija Igor Zabel**, 13. listopada održano je predstavljanje projekta **Kritika – jučer, danas, sutra**. Predavanje je održala **Antonija Letinić**, voditeljica u udruzi **Kruziv**. Predavanje naslovljeno *O čemu govorimo kada govorimo o kritici?* bilo je usredotočeno na razvoj i promjene kritičke forme stiješnjene transformacijama kako medijskog polja tako i umjetničkih praksi. Interes je postavljen na pitanja promjene kritičke pozicije, mjesta njezine pojavnosti i

artikulacije uslijed tehnoloških promjena koje je okružuju u digitalnom svijetu, kao i promjena koje iziskuje od promatrača, onoga koji analizira djelo pristup, metodologija i ishod produkcije umjetničkog rada. Predavanje je ponudilo pregled ulaska u polje kritike te razvoj programske linije **Kritika – jučer, danas, sutra** koji zajednički provode **Kulturtreger** i **Kurziv**, te se nastavilo dubljim zagledavanjem u problematike i problemske sklopove koji su programom dotaknuti, okrznuti, načeti i postavljeni u javnu raspravu kroz sve segmente programa.

////////////////////////////////////

Od jeseni 2016. godine započinje provedba projekta *Displaced in Media – building an infrastructure to support participation of young refugees through media* podržanog kroz program **Erasmus +**. Nositelj projekta je **Europska kulturna fondacija – European Cultural Foundation**, a **Kurziv** je jedan od partner.

Kurziv je član nekoliko lokalnih, nacionalnih i regionalnih platformi i saveza udruga poput **Klubture** i **Kooperative** te surađuje s brojnim organizacijama nezavisne kulturne scene, ali i organizacijama angažiranim na temama obrazovanja, ljudskih prava i demokratizacije.